

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Matematika a büntetőeljáráásban. Az összbüntetés aktuális kérdései

Szerző: dr. Sós József

2015. május

Ha a régi Btk. és az új Btk. szabályozását vesszük górcső alá, akkor azt láthatjuk, hogy az összbüntetésre vonatkozó szabályozás folyamatosan szigorodik.

Az összbüntetés fogalmát legáltalánosabban úgy lehetne meghatározni, hogy az két vagy több jogerősen kiszabott szabadságvesztés egyetlen büntetéssé alakítása, rövidebb tartamú alaphüntetések meghatározott mérvű elengedése mellett.¹ Az összbüntetés jogintézménye közel áll a halmazati büntetéshez, mégis alapvető különbségek figyelhetők meg. Az összbüntetés és a halmazati büntetés közötti különbség, hogy az összbüntetés - ellentétben a halmazati büntetéssel - nem büntetékiszabás, hanem tisztán jogtechnikai intézmény. Ebből következően az összbüntetésbe foglalásnál nem alkalmazhatóak az új Btk. 80.§-ában foglalt büntetékiszabási elvek - tehát nem értékelhető a bűncselekmény tárgyi súlya, a bűnösség foka, az elkövető társadalomra veszélyessége, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülmények - tekintettel arra, hogy ezeket a szempontokat a bíróság már a büntetés kiszabásánál figyelembe vette. Ismételt értékelésük a jogerős ítéletek felülbírálatát jelentené.²

Történeti áttekintés

Az összbüntetés jogtörténeti háttere az 1878. évi V. törvénycikk óta ismert. Tanulmányomban én is foglalkozni kívánok jogtörténeti háttérrel, azonban az aktualitás miatt én a régi Btk. és az új Btk. idővonalán keresztül mutatnám be a jogintézmény fejlődését, a szabályok szigorodását. 1978. december 31. és 2013. július 1. napja között 4 „korszakot” különböztethetünk meg.

1.) 1978. december 31. és 1999. február 28. napja között

A régi Btk. ebben az időszakban különbséget tett a quasi halmazati viszonyban álló büntetések és quasi viszonyban nem álló büntetések között. A régi Btk. ekkor a 93.§ (2) és (4) bekezdésében szabályozta az összbüntetés lehetőségét.

A (2) bekezdés szerint az összbüntetés tartamát - az összbüntetésbe foglalandó büntetések alapulvételével - úgy kell megállapítani, hogy az haladja meg a legsúlyosabb büntetést, de ne érje el a büntetések együttes tartamát. Ilyen esetben az elítélt az újabb bűncselekményt az előző ítélet

1 Pásty István: Az összbüntetésről, különös tekintettel az elengedés mértékére s ehhez képest az összbüntetés tartamának megállapítására. (In: [Magyar jog](#), 1996. (43. évf.) 6. sz. 330. old.)

2 Balogh Ágnes: Az összbüntetésbe foglalás kérdéséhez (In.: [Jura](#), 1997. (4. évf.) 2. sz. 21. old.)

jogerőre emelkedése után követte el, az összbüntetésnek ezt a változatát a jogi szakirodalom nem quasi halmazati összbüntetésnek nevezte.³

A (4) bekezdés szerint ha valamennyi bűncselekményt a legkorábban hozott ítélet jogerőre emelkedése előtt követték el, az összbüntetés tartamát úgy kell meghatározni, mintha halmazati büntetést szabnának ki. Az összbüntetés tartamának azonban el kell érnie a legsúlyosabb büntetést, de nem érheti el a büntetések együttes tartamát. Az összbüntetésnek ezt a változatát quasi halmazati összbüntetésnek nevezi a jogi szakirodalom.

Ennek az összbüntetési fajtának 2013. július 1. napjáig két megjelenési formája különböztethető meg. Az egyik a tiszta quasi halmazati összbüntetés, amelyről akkor beszélhetünk, ha az elítélt valamennyi bűncselekményét a legkorábbi, nem jogerős elsőfokú ítélet meghozatala előtt követte el. Ha pedig a bűncselekmény elkövetése az elsőfokú ítélet meghozatalának és jogerőre emelkedésének időtartama között kerül sor, akkor ún. quasi quasi halmazati összbüntetésről beszélünk. A quasi halmazati összbüntetésnek ezt a kettős felosztását a törvény nem ismeri, arra azonban az ítélkezési gyakorlatnak szüksége van az elengedés mértékének meghatározásakor.⁴ A Legfelsőbb Bíróság a 3/2002. Büntető jogegységi határozatban ezen felosztásnak megfelelően szabályozza az elengedés mértékét. Erre a későbbiekben részletesen kitérek.

Fontos szabály volt még továbbá ebben az időszakban, hogy összbüntetésbe csak olyan végrehajtandó büntetések voltak foglalhatók, amelyeket az összbüntetésbe foglaláskor még nem hajtottak végre, vagy amelyeket folyamatosan hajtottak végre. Ez a szabály az általam megjelölt időszakban több alkalommal változott.

2.) 1999. március 1. napja és 2009. január 11. napja között

Ez majd 10 évet felölelő időszak azért jelentős az összbüntetésbe foglalás szabályozása szempontjából, mert az előző általam megjelölt időszakhoz képest két lényeges változáson ment keresztül a régi Btk. szabályozása. Az egyik ilyen változás az volt, ami azóta is változatlan az az,

3 Pásty István: Az összbüntetésről, különös tekintettel az elengedés mértékére s ehhez képest az összbüntetés tartamának megállapítására. (In [Magyar jog](#), 1996. (43. évf.) 6. sz. 330. old.)

4 Pásty István: Az összbüntetésről, különös tekintettel az elengedés mértékére s ehhez képest az összbüntetés tartamának megállapítására. (In [Magyar jog](#), 1996. (43. évf.) 6. sz. 330. old.)

hogy akkor, amikor összbüntetésről beszélünk, már csak a quasi halmazati összbüntetést szabályozta a törvény. A korábbi nem quasi halmazati összbüntetést az 1998. évi LXXXVII. törvény gyakorlatilag megszüntette. A másik fontos változás volt ebben az időszakban, hogy a törvény nem írta elő azt, hogy összbüntetésbe csak olyan végrehajtandó büntetések voltak foglalhatók, amelyeket az összbüntetésbe foglaláskor még nem hajtottak végre, vagy amelyeket folyamatosan hajtottak végre.

Ide kapcsolódik a Legfelsőbb Bíróság 2/2006. büntető jogegységi határozata, amely kimondta, hogy az összbüntetésbe foglalásnak nem törvényi feltétele a büntetések folyamatos végrehajtása.

3.) 2009. január 12. napja és 2013. július 1. napja között

A szabályozás továbbra is quasi halmazati összbüntetést szabályozza, így csak azok a büntetések voltak összbüntethetőek, melyek quasi halmazati viszonyban álltak egymással. Ami ebben az időszakban változást jelent az az, hogy 2009. január 12. napjától a 2008. évi XCII. törvény módosítása folytán ismét bekerült a régi Btk.-ba, hogy összbüntetésbe csak olyan végrehajtandó szabadságvesztések foglalhatók, amelyeket az összbüntetésbe foglaláskor még nem hajtottak végre, vagy amelyeket folyamatosan hajtanak végre. Ennek a szabályozásnak a mai napig jelentősége van.

4.) 2013. július 1. napját követően

Az új Btk.-ról összességében az mondható el, hogy szigorúbb szabályokat tartalmaz a régi Btk. szabályaihoz képest és ez alól az összbüntetésre vonatkozó szabályok sem jelentenek kivételt. A szigorítás abban nyilvánul meg, hogy az új Btk. már egyértelműen kizárja a quasi quasi összbüntetés lehetőségét. Az új Btk. 93.§ (1) bekezdése szerint ugyanis *ha az elkövetőt több, határozott ideig tartó szabadságvesztésre ítélik, a jogerősen kiszabott büntetéseket - törvényben meghatározottak szerint - összbüntetésbe kell foglalni, ha az elkövető valamennyi bűncselekményt a legkorábbi elsőfokú ítélet kihirdetését megelőzően követte el.*

A jogalkotó tehát egyértelműen kimondta, hogy ha az újabb bűncselekmény elkövetése az elsőfokú ítélet meghozatalának és jogerőre emelkedésének időtartama között kerül akkor az nem összbüntethető. Szigorodott továbbá a szabályozás abban a vonatkozásban is, hogy míg korábban a már összbüntetésbe foglalás ítéletek ismételt összbüntetésbe foglalhatók voltak (3/2002 Büntető

jogegységi határozat), addig az új szabályozás szerint nem foglalható összbüntetésbe a korábban már összbüntetésbe foglalt büntetés.

Az új Btk. hatályba lépésével egyidejűleg a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban Be.) összbüntetésre vonatkozó szabálya is módosult. Eszerint az összbüntetési eljárás lefolytatását az elítélt, a védő vagy az ügyész indítványozhatja. Az összbüntetési eljárás lefolytatásához - kivéve, ha azt az elítélt indítványozta - **az elítélt hozzájárulását minden esetben be kell szerezni.**

Tanulmányomban az utolsó két korszakkal kívánok foglalkozni, hiszen a gyakorlatban ma már kivétel nélkül olyan ítéletek összbüntetésbe foglalása merül fel, melyek ezen két korszak szabályozása alá esnek. Konkrét példákon keresztül fogom bemutatni, hogy a két korszak szabályozása hogyan néz ki, mekkora az elengedés mértéke, továbbá azt is, hogy hogyan kell összbüntetésbe foglalni olyan ítéleteket, melyek közül az egyik a 2009. január 12. napja és 2013. július 1. napja közötti időszakban emelkedett jogerőre, míg a másik 2013. július 1. napját követően. Ezen kívül az általam látott gyakorlatban felmerült problémákat, jogértelmezési kérdéseket kívánom kifejtetni.

Ami ma már minden összbüntetési ítélet feltétele az az elítélt hozzájárulása. A Be kimondja, hogy a büntetőeljárást a cselekmény elbírálásakor hatályban lévő törvény szerint kell elbírálni. Ez azt jelenti, hogy az összbüntetésre vonatkozó eljárási szabályokat függetlenül attól alkalmaznunk kell, hogy az ítéleteket a régi vagy az új Btk. alapján foglaljuk összbüntetésbe.

A hozzájáruló nyilatkozat.

A Be. 574.§ (4) bekezdése szerint az összbüntetési eljárás lefolytatásához - kivéve, ha azt az elítélt indítványozta - az elítélt hozzájárulását minden esetben be kell szerezni. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy amennyiben az elítélt a bírósághoz beadott kérelmében indítványozza az általa megjelölt ítéletek összbüntetésbe foglalását, akkor a bíróság megvizsgálja, hogy azon ítéletek összbüntetésbe foglalhatóak-e. Abban az esetben, ha az elítélt által indítványozott ítéletek nem foglalhatóak összbüntetésbe, akkor a bíróság azt érdemi végzéssel elutasítja, mely ellen külön jogorvoslatnak van helye.

A gyakorlatban számos alkalommal fordul elő, hogy akár a büntetés-végrehajtási intézet vagy éppen a törvényszék büntetés-végrehajtási csoportja összbüntetésbe foglalási javaslatot küld a legutóbb befejezett ügyben eljáró elsőfokú bíróságnak. Ebben az esetben a bíróság szintén vizsgálja, hogy a javaslatban feltüntetett ítéletek összbüntetésbe foglalhatóak-e. Itt azonban lényeges megjegyezni, hogy amennyiben a javaslatban feltüntetett ítéletek nem foglalhatóak összbüntetésbe, akkor erről a bíróságnak külön érdemi végzést nem kell hoznia, hiszen a bíróság érdemi végzéssel indítványokról dönt, azonban a javaslat a bírói gyakorlat szerint nem tekinthető indítványnak.

Ha azonban a javaslatban feltüntetett ítéletek összbüntetésbe foglalhatóak, akkor a bíróságnak be kell szereznie az elítélt hozzájáruló nyilatkozatát. Az új Btk. hatályba lépésével szigorodtak az összbüntetésbe foglalás szabályai. Az új szabályozás célja az volt, hogy az elítélt dönthesse el, hogy melyek azok az ítéletek, melyeknek az összbüntetésbe foglalását kéri. Abban az esetben, ha az elítélt olyan ítélete összbüntetésbe foglalását is kéri, mely 2013. július 1. napját követően emelkedett jogerőre, akkor az új Btk. szabályait kell alkalmazni. Ez azt jelenti, hogy az az ítélet amit már egyszer összbüntetésbe foglaltak az ismételten nem foglalható összbüntetésbe. Így az elítélt maga dönthet arról, hogy esetleg későbbi időpontban vagy más ítéleteket vonatkozásában kéri az összbüntetési eljárás lefolytatását. De a hozzájáruló nyilatkozatra akkor is szükség van, ha a régi Btk. hatálya alá esnek az összbüntetésbe foglalandó ítéletek.

A Be. 574§ (4) bekezdését a jogalkotó 2015. január 1. napjával ismételten módosította, mellyel a gyakorlatban korábban felmerült problémákra kívánt reflektálni. A gyakorlatban 2015. január 1. napját megelőzően a Fővárosi Törvényszék illetékességi területén is felmerült az a probléma, hogy mi a helyzet akkor, ha az elítélt a hozzájáruló nyilatkozatát visszavonja. Eddig erre konkrét megoldás nem volt, a joggyakorlat különböző megoldásokat generált, mely szerint az eljárást meg kell szüntetni, vagy az elítélt ilyen irányú kérelmét fellebbezésnek kell tekinteni. A Be. 574.§ (4) bekezdésébe a következő módosítás került: *„Az elítélt az indítványát vagy a hozzájárulását az első fokú ítélet meghozataláig visszavonhatja, ebben az esetben a bíróság az eljárást megszünteti.”*

Ezzel a módosítással a jogalkotó megoldotta azt a kérdést, hogy az elsőfokú bíróságnak mi a teendője abban az esetben, ha az elítélttől ilyen jellegű kérelem érkezik. Álláspontom szerint ennek is az az oka, hogy a jogalkotó az elítélt kezébe adja teljes egészében a döntést, hogy mely ítéleteit kívánja összbüntetésbe foglalni, hiszen előfordulhat az, hogy az indítványa vagy a hozzájáruló

nyilatkozata benyújtása után újabb elítélést kap, melyet összbüntetni lehet, és amennyiben ezt a lehetőséget a jogszabály nem engedi meg neki, akkor az új Btk. szigorúbb rendelkezései szerint elesik az összbüntetésbe foglalás lehetőségétől.

A régi Btk. hatálya alá eső ítéletek összbüntetésbe foglalása, az elengedés mértéke.

A régi szabályozást egy konkrét példán keresztül mutatnám be. A példámban a fenti történeti áttekintésből a 2009. január 12. napja és 2013. július 1. napja közötti szabályozást mutatom be. Székely Ákos a Kúria kollégiumvezetője számos oktatás alkalmával úgynevezett idővonalon keresztül mutatta be az éppen aktuális összbüntetésbe foglalásra vonatkozó szabályozást. Álláspontom szerint ezen az idővonalon keresztül lehet a legjobban megérteni azt a fajta „matematikát” ami egy összbüntetésbe foglalás során felmerül.

Jelen példában az elítéltnak összesen 4 összbüntetésbe foglalandó ítélete van. Ezen időszakban az akkor hatályos törvényszöveg szerint az ítéletek kihirdetésének, jogerejének és az elkövetési időnek van jelentősége. *(„Ha az elkövetőt több, határozott ideig tartó szabadságvesztésre ítélik, és az elkövető valamennyi bűncselekményt a legkorábban hozott ítélet jogerőre emelkedését megelőzően követte el, a jogerősen kiszabott büntetéseket összbüntetésbe kell foglalni.)*

Az ítéleteket a példámban 1)-es, 2)-es ,3)-as és 4)-es számmal jelölöm, az idővonalon a jogerőt Jenek, az első fokot I. fok-nak, míg az elkövetési időt pirossal Ei-nek fogom jelölni. Az 1)-es ítélet kihirdetése 2010. május 10. napja, míg jogereje 2010. december 10. napja, elkövetési ideje pedig 2008. április. 30. A 2)-es ítélet kihirdetése 2011. március 10. napja, míg jogereje 2011. május 3. napja, elkövetési ideje: 2009. január 22. napja. A 3)-a ítélet I. fokon jogerős lett, ennek napja 2011. június 10., míg elkövetési ideje 2010. augusztus 10. napja, végül a 4)-es ítélet kihirdetése és jogereje 2012. január 20, míg elkövetési ideje: 2011. március 20.

Nézzük hogy is néz ki ez az idővonalon:

- 1) Ei. (2008.04.30) I. fok (2010.05.10) | Je. (2010.12.10)
- |
- 2) Ei. (2009.01.22) | I. fok (2011. 03.10) Je. (2011.05.03)
- |
- 3) Ei. (2010.08.10); I. fok/Je. (2011.06.10)
- |
- 4) Ei. (2011.03.20) I.fok/Je. (2012.01.20)

Az idővonalon jól látszódik, hogy a legkorábban hozott ítélet jogereje az 1)-es számú ítélet. Úgy tudjuk megállapítani, hogy mely ítéletek foglalhatóak összbüntetésbe az 1)-es számú ítélettel, hogy megnézzük, hogy mely pirossal írt elkövetési idők esnek az 1)-es számú ítélet jogereje elé. A könnyebb átláthatóság érdekében szaggatott vonalat húztam a jogerő elé. Így tehát ránézésre megállapítható, hogy összbüntetésbe foglalható az 1)-es, 2)-es és a 3)-as ítélet, míg a 4)-es számú ítélet nem áll halmazati viszonyban 1)-es számú ítélettel, hiszen az elkövetési ideje 1)-es számú ítélet jogereje utánra esik, így nem felel meg a régi Btk. 92.§ (1) bekezdésében foglalt szabálynak.

Miután megállapítottuk, hogy mely ítéletek foglalhatóak összbüntetésbe, meg kell vizsgálnunk azt, hogy mekkora lesz az összbüntetés tartama, az egyes ítéletekből mekkora mértékű elengedés lehetséges. A példában az 1)-es ítélet tartama 5 év börtönbüntetés, a 2)-es ítélet 4 év fegyház, míg a 3)-as ítélet 2 év börtön.

Az összbüntetés tartamánál a régi Btk. 93.§-ából kell kiindulnunk, mely szerint *az összbüntetés tartamát úgy kell meghatározni, mintha halmazati büntetést szabnánk ki. Az összbüntetés tartamának azonban el kell érnie a legsúlyosabb büntetést, de nem érheti el a büntetések együttes tartamát.*

Az elengedés mértékét a az összbüntetésbe foglalás egyes kérdésiről szóló 3/2002. Büntető jogegységi határozat határozza meg annak megfelelően, hogy tiszta quasi halmazatról vagy quasi quasi halmazatról beszélünk. A korábbiakban már kifejtettem, hogy a két halmazati forma között mi a különbség.

A 3/2002 Büntető Jogegységi határozat II./2 a) pontja szerint *a Btk. 93. §-a szerint az összbüntetés tartamának el kell érnie az alapítéletekben kiszabott büntetések közül a legsúlyosabbat. Az*

összbüntetésbe foglalás során ebből kiindulva, a rövidebb tartamú büntetés vagy büntetések mértékének csökkentésével kell az összbüntetést meghatározni.

*A III/2. pontja szerint azokban az esetekben, amikor az egymással kvázi halmazati viszonyban álló szabadságvesztések közül a rövidebb tartamú büntetés teljes elenyészése nem indokolt: a csökkentés a rövidebb büntetésnek akár a **háromnegyedét meghaladó részéig is terjedhet.***

*Ha viszont az elsőfokú - nem jogerős - elítélés után követte el a terhelt az újabb bűncselekményt (quasi quasi halmazat) ilyenkor a rövidebb tartamú szabadságvesztés mértéke tekintetében viszonylag kisebb mértékű elengedés indokolt: a két alapítéletben kiszabott szabadságvesztés közül az egyik általában nem enyészhet el teljesen, és a rövidebb tartamú szabadságvesztés **fele részének elengedésén túli mérséklés rendszerint nem indokolt.***

Összességében tehát az állapítható meg, hogy amennyiben a legkorábban hozott ítélettel egy másik ítélet tiszta quasi halmazatban áll, akkor annak az ítéletnek a $\frac{3}{4}$ része engedhető el, míg ha quasi quasi halmazatban áll, akkor annak az ítéletnek a $\frac{1}{2}$ része engedhető el.

A fenti példában az 1)-es ítélet a legsúlyosabb, így ehhez a bíróság nem nyúl, a 2)-es számú ítélet tiszta quasi halmazati viszonyban van, így ennek $\frac{3}{4}$ része engedhető el (a 4 év fegyházból 1 év fegyház marad), míg a 3)-as számú ítélet quasi quasi halmazati viszonyban áll, így annak a $\frac{1}{2}$ része engedhető el (a 2 év börtönből 1 év börtön marad).

Az összbüntetés tartama tehát: 5 év + 1 év + 1 év = 7 év lesz . A végrehajtás fokozata fegyház, hiszen a régi Btk. 94.§-a szerint *különböző fokozatban végrehajtandó szabadságvesztések összbüntetésbe foglalása esetén az összbüntetést abban a fokozatban kell végrehajtani, amelyik közülük a legszigorúbb.*

Az új Btk. hatálya alá eső ítéletek összbüntetésbe foglalása, az elengedés mértéke.

Az új Btk. szabályozása kapcsán egyértelműen ki lehet mondani, hogy a jogalkotó az összbüntetésbe foglalás lehetőségét minden szempontból szigorította.

Tanulmányomban rá szeretnék mutatni arra, hogy a régi Btk. (2009. január 12. napja és 2013. július 1. napja közötti időszakban) szabályozásához képest az új Btk. miben nem változtatta meg, és miben változtatta meg az összbüntetésbe foglalás lehetőségét, majd pedig ismét egy példán keresztül mutatnám be, hogy az új Btk. hatálya alá eső ítéleteknél mely ítéletek foglalhatóak összbüntetésbe és mekkora lesz az elégedés mértéke.

Melyek azok a szabályok, amelyek azonosak a régi és az új Btk.-ban?

1) Mind a régi, mind pedig az új Btk.-ban több határozott ideig tartó olyan végrehajtandó ítéletek foglalhatóak összbüntetésbe, melyeket az összbüntetésbe foglaláskor még nem hajtottak végre vagy pedig végrehajtásuk folyamatos.

2) Azonos a szabályozás abban a körben is, hogy az összbüntetés tartamát úgy kell meghatározni, mintha halmazati büntetést szabnánk ki.

3) A végrehajtási fokozat vonatkozásában a jogalkotó az új Btk.-t nem szigorította, hiszen mind a régi Btk., mind pedig az új Btk. akként rendelkezik, hogy a különböző fokozatban végrehajtandó szabadságvesztések összbüntetésbe foglalása esetén végrehajtási fokozatként a legszigorúbbat kell meghatározni. Ha az összbüntetés mértéke három év vagy azt meghaladó tartamú, illetve többszörös visszaesőnél két év vagy ezt meghaladó tartamú, az összbüntetés végrehajtási fokozatát ennek figyelembevételével kell meghatározni. Mindkét Btk. megengedi továbbá azt, hogy amennyiben a megállapítandó végrehajtási fokozat az elítélt számára méltánytalan hátrányt jelentene, eggyel enyhébb fokozat állapítható meg.

Melyek azok a szabályok, amelyek jelentősen változtak az új Btk.-ban?

1) Mint ahogy fent említettem az egyik legfontosabb változás az, hogy az új Btk. megszüntette a quasi quasi halmazati viszonyban lévő büntetések összbüntetésbe foglalásának a lehetőségét, így azon ítélet, melynek elkövetési ideje a legkorábban hozott elsőfokú ítélet kihirdetése és annak jogerőre emelkedése közé esik már nem foglalható összbüntetésbe, hiszen az új Btk. 93.§ (1) bekezdése szerint „a jogerősen kiszabott büntetéseket - törvényben meghatározottak szerint - összbüntetésbe kell foglalni, ha az elkövető valamennyi bűncselekményt a legkorábbi elsőfokú ítélet kihirdetését megelőzően követte el.” Az új Btk. tehát csak a tiszta quasi halmazati

viszonyban álló ítéletek összbüntetésbe foglalására ad lehetőséget.

2) Az összbüntetés tartamában is szigorodott az új Btk. A régi Btk. szerint *„az összbüntetés tartamának el kell érnie a legsúlyosabb büntetést, de nem érheti el a büntetések együttes tartamát.”* A fentiekben már kifejtettem, hogy a régi Btk. alkalmazásakor az összbüntetés tartamának meghatározását az összbüntetésbe foglalás egyes kérdésiről szóló 3/2002. Büntető jogegységi határozat fejtette ki, azonban magából a törvényszövegből is látszódik, hogy nem volt kizárva az a lehetőség, hogy az összbüntetés tartama a legsúlyosabb büntetéssel megegyezzen, míg a rövid tartamú büntetések teljesen elenyésszenek. Ehhez képest az új Btk. szigorúbb rendelkezést tartalmaz, amikor a 94.§ szerint *„összbüntetés tartamának azonban el kell érnie a **legsúlyosabb büntetésnek és a rövidebb büntetés vagy büntetések egyharmad részének összegeként számított tartamot**, de az nem haladhatja meg a büntetések együttes tartamát.”* Tehát jól látszódik, hogy az új Btk. alkalmazásakor már nem fordulhat elő az, hogy valamely rövidebb tartamú szabadságvesztés elenyésszik. A jogalkotó továbbá már magában a törvényben szabályozza az elengedés mértékét, mely mérlegelési jogkörbe a korábbiakhoz képest nem vonható, hiszen kötelezően írja elő, hogy a rövidebb tartamú büntetések 2/3 része engedhető el.

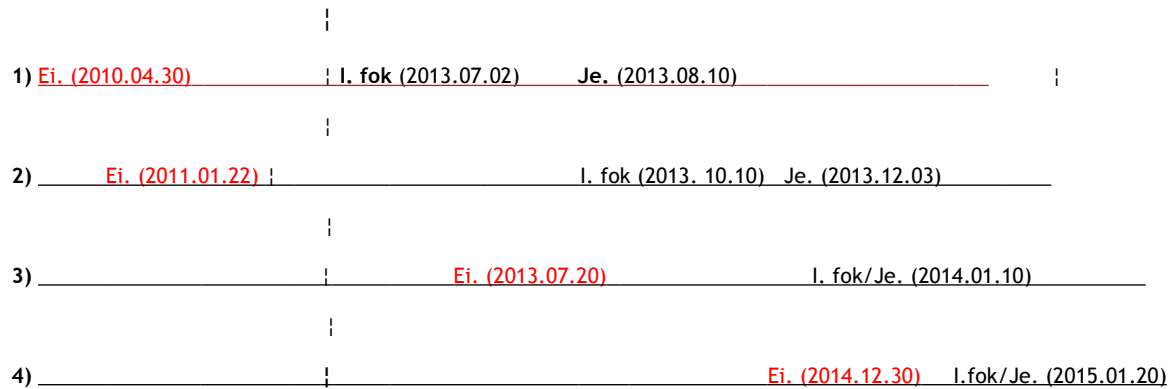
3) Fontos változás végül az, hogy korábban lehetőség volt arra, hogy a már összbüntetésbe foglalt ítéleteket a bíróság egy új ítélettel összbüntetésbe foglalja azáltal, hogy a korábbi összbüntetési ítéletet felbontja (3/2002. Büntető jogegységi határozat II/5. pontja), azonban az új Btk. egyértelműen kimondja, hogy erre nincs lehetőség, amikor a 93.§ (4) bekezdésében akként rendelkezik, hogy *„nem foglalható összbüntetésbe a korábban már összbüntetésbe foglalt büntetés.”*

Nézzünk tehát, hogy egy konkrét példát arra, hogy az új Btk. hatálya alatt mely ítéletek foglalhatóak összbüntetésbe és mekkora lesz az elengedés mértéke. A könnyebb átláthatóság érdekében a korábbi példán keresztül mutatom be, hogy mely ítéletek foglalhatók összbüntetésbe annyi változtatással, hogy az ítéletek kihirdetése és jogereje 2013. július 1. napja utánra esnek.

Az 1)-es ítélet kihirdetése 2013. július 2. napja, míg jogereje 2013. augusztus 10. napja, elkövetési ideje pedig 2010. április. 30. A 2)-es ítélet kihirdetése 2013. október 10. napja, míg jogereje 2013. december 3. napja, elkövetési ideje: 2011. január 22. napja. A 3)-as ítélet I. fokon jogerős lett,

ennek napja 2014. január 10., míg elkövetési ideje 2013. július 20. napja, végül a 4)-es ítélet kihirdetése és jogereje 2015. január 20, míg elkövetési ideje: 2014. december 30.

Nézzük hogy is néz ki ez az idővonalon:

Az idővonalon jól látszódik, hogy a legkorábban hozott elsőfokú ítélet kihirdetése az 1)-es számú ítélet. Úgy tudjuk megállapítani, hogy mely ítéletek foglalhatóak összbüntetésbe az 1)-es számú ítélettel, hogy megnézzük, hogy mely pirossal írt elkövetési idők esnek az 1)-es számú ítélet kihirdetése elé. A könnyebb átláthatóság érdekében szaggatott vonalat húztam most is az I. fok elé. Így tehát ránézésre megállapítható, hogy összbüntetésbe foglalható az 1)-es és a 2)-es ítélet. Ha a régi Btk.-t alkalmaznánk, akkor a quasi quasi halmazati viszony miatt 3)-as számú ítélet is összbüntetésbe lenne foglalható, de a fentebb kifejtettek miatt az új Btk. szerint már nem, míg a 4)-es számú ítélet egyáltalán nem áll halmazati viszonyban 1)-es számú ítélettel, hiszen az elkövetési ideje 1)-es számú ítélet jogereje utánra esik.

Miután megállapítottuk, hogy mely ítéletek foglalhatóak összbüntetésbe, meg kell vizsgálnunk azt, hogy mekkora lesz az összbüntetés tartama, az egyes ítéletekből mekkora mértékű elengedés lehetséges. A példában az 1)-es ítélet tartama 5 év börtönbüntetés, a 2)-es ítélet 4 év 6 hónap fegyház.

Az összbüntetés tartamánál már maga az új. Btk. határozza meg az elengedés mértékét a 94.§-ban: **„összbüntetés tartamának azonban el kell érnie a legsúlyosabb büntetésnek és a rövidebb büntetés vagy büntetések egyharmad részének összegeként számított tartamot, de az nem haladhatja meg a büntetések együttes tartamát.”**

A fenti példában az 1)-es ítélet a legsúlyosabb, így ehhez a bíróság nem nyúl, a 2)-es számú ítéletnek pedig a 2/3 része engedhető el, azaz 1 év 6 hónap fegyház marad.

Az összbüntetés tartama tehát: 5 év + 1 év 6 hónap = 6 év 6 hónap lesz. A végrehajtás fokozata fegyház, hiszen az új Btk. 95.§-a szerint *különböző fokozatban végrehajtandó szabadságvesztések összbüntetésbe foglalása esetén az összbüntetést abban a fokozatban kell végrehajtani, amelyik közülük a legszigorúbb.*

Jól látszódik tehát, hogy az új Btk.-ban az összbüntetés tartamának meghatározása egyszerűbbé vált, ugyanakkor szigorodott a mértéke. Ezzel kapcsolatban az új Btk. indokolása szerint a jogalkotói szándék és akarat a szigorítás volt. Joggal tehetjük fel azt a kérdést, hogy az ilyen mértékű szigorítás vajon nem Alaptörvény ellenes-e? Erre a kérdésre az Alkotmánybíróság egy korábbi döntésében már megadta a választ. A 1116/D/2001. AB. határozat szerint ugyanis: *„Az összbüntetés a Btk. rendszerében nem új elítélés, hanem az elítélt számára biztosított kedvezmény. Az erre vonatkozó szabályozás megalkotása során a jogalkotót széles mérlegelési jog illeti meg. Az a tény, hogy a jogalkotó a szabályozást szigorúbb irányba megváltoztatta: kriminálpolitikai döntés, s így nem lehet alkotmánybíróági mérlegelés tárgya. Az Alkotmánybíróság már működése kezdetén leszögezte, hogy önmagukban a jogpolitikai döntések felülvizsgálata nem tartozik a kompetenciájába; e döntések csak a jogi normában testet öltött eredményét vizsgálhatja. Minderre figyelemmel nincs értékelhető alkotmányjogi összefüggés a támadott rendelkezés és az Alkotmány rendelkezései között.”*

Felvetődik az a kérdés is, hogy jelen tanulmány megírásakor miért is kellene még alkalmazni a régi Btk. szabályait? Továbbá még egy kérdés merül fel, hogy amennyiben mégis alkalmazni kell a régi Btk. szabályait, akkor honnan lehet tudni, hogy melyik szabályt is kell alkalmazni. Először a második felvetett kérdésre adom meg a választ.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény hatálybalépéséhez kapcsolódó átmeneti rendelkezésekről és egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi CCXXIII. törvény 3.§-a szerint ha az összbüntetésbe foglalandó ítéletek közül legalább egy a Btk. hatálybalépését követően emelkedett jogerőre, a Btk. 93-96. §-át kell alkalmazni. Itt a Btk. megjelölés nyilvánvalóan az új Btk.-t jelenti. Jól látszik tehát, hogy amennyiben bármelyik összbüntetésbe foglalandó ítélet 2013.

július 1. napját követően emelkedett jogerőre ebben az esetben az új Btk. szabályait kell alkalmazni még akkor is, ha egyébként az alapítéletben a bíróság a régi Btk. szabályait alkalmazta. Következik az is továbbá, hogy a régi Btk. és az új Btk. szabályait nem lehet egyszerre alkalmazni még akkor sem, ha van olyan ítélet, amely 2013. július 1. napja előtt emelkedett jogerőre és van olyan, amelyik 2013. július 1. napját követően.

Az általam felvetett másik kérdésre pedig a választ mind a rég Btk. 92.§ (3) bekezdése, mind pedig az új Btk. 93.§ (3) bekezdése határozza meg, mely szerint: *„Ha felfüggesztett szabadságvesztést kell utóbb végrehajtani, azt az összbüntetésbe foglalás szempontjából a továbbiakban végrehajtandó szabadságvesztésnek kell tekinteni.”* Tehát amennyiben 2013. július 1. napját követően jogerőre emelkedett ítélet egy vagy több 2013. július 1. napja előtt jogerőre emelkedett felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását rendeli el, akkor azt úgy kell tekinteni, mintha eredetileg is végrehajtandó szabadságvesztést kapott volna. Az utóbb elrendelt szabadságvesztést kimondó ítélet jogereje nyilvánvalóan nem változik, így több ilyen elrendelt ítélet összbüntetésbe foglalása esetén a régi Btk. szabályait kell alkalmazni. Persze ez nem kizárólag ebben az esetben fordul el, mert egyre kevésbé, de azért előfordulhat, hogy olyan még végre nem hajtott ítéletek összbüntetésbe foglalását indítványozzák, melyek 2013. július 1. napja előtt emelkedett jogerőre.

Összességében tanulmányomban rá kívántam mutatni arra, hogy összbüntetésbe foglaláskor milyen szabályokra kell odafigyelni, mikor melyik jogszabályt kell alkalmazni. Az általam bemutatott példákon keresztül megpróbáltam egyfajta mankót adni az összbüntetésbe foglalás alkalmazásához, továbbá felvettem néhány olyan problémát, kérdést, melyek az elmúlt időszakban a jogalkalmazás során felmerültek.

Felhasznált Irodalom:

1. Pásty István: Az összbüntetésről, különös tekintettel az elengedés mértékére s ehhez képest az összbüntetés tartamának megállapítására. [Magyar jog](#), 1996. 43. évf. 6. sz. 330. old.
2. Balogh Ágnes: Az összbüntetésbe foglalás kérdéséhez. [Jura](#), 1997. 4. évf.2. sz. 21. old.